

V. SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

PRACE KATEDRY FINANSÓW WSE W POZNANIU (1958—1961)

Katedra Finansów Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu powstała w 1958 r. na nowo utworzonym Wydziale Ogólnoekonomicznym Uczelni. Jednocześnie przestały istnieć następujące katedry: Finansów i Kredytu, Budżetu Państwa oraz Obiegu Pieniężnego na ulegającym likwidacji Wydziale Finansów oraz Katedra Finansowania Gospodarki Narodowej na podlegającym reorganizacji Wydziale Handlu Uczelni. Pracownicy naukowcy wymienionych katedr zostali w większości zespoleni w Katedrze Finansów. Zgrupowanie w niej stosunkowo licznego zespołu uczyniło z katedry ośrodek ożywionej, aczkolwiek dosyć różnokierunkowej działalności naukowej.

Katedra dzieli się na trzy zakłady: finansów publicznych, prowadzony przez kierownika katedry doc. dra J. Wierzbickiego, bankowości pod kierownictwem zast. prof. dra Z. Szymczaka oraz finansowania handlu zagranicznego, pod kierownictwem doc. dra L. Jankowiaka. W projekcie jest ustanowienie czwartego zakładu — finansów gospodarki (przedsiębiorstw). Dyscypliną tą zajmuje się obecnie w katedrze doc. dr J. Zajda. Poza Katedrą Finansów istnieje w Uczelni oddzielna Katedra Ubezpieczeń.

Katedra Finansów w ramach zajęć dydaktycznych obok prowadzonych wykładów kursowych i specjalizacyjnych (z finansów i z bankowości) projektuje dodatkowe wykłady z finansów przedsiębiorstw oraz zagadnień walutowych i organizacji rozliczeń międzynarodowych. Proseminarium prowadzone jest jako fakultatywne na trzecim roku studiów stacjonarnych (obu wydziałów). Seminarium magisterskie prowadzone jest w trzech grupach: finansów i kredytu, finansów przedsiębiorstw oraz bankowości. Obejmują one łącznie studentów studiów stacjonarnych, zaocznych i eksternistycznych.

Tematyka prac magisterskich jest dwójakiego rodzaju — w części obejmuje ona analizę i ocenę funkcjonowania w praktyce instytucji polskiego systemu finansowego (głównie w zakresie finansów przedsiębiorstw i bankowości), częściowo zaś zagadnienia związane z systemami finansowymi innych państw socjalistycznych oraz państw kapitalistycznych. Najszersza problematyka występuje na seminarium z finansów przedsiębiorstw, ze względu na ścisłe powiązanie tej problematyki z nauką o przedsiębiorstwie w ogólności. W latach 1958—1960 uzyskało stopień magisterski przy Katedrze Finansów 68 studentów.

Oddzielnie prowadzone jest seminarium doktorskie, w którym uczestniczą pomocniczy pracownicy naukowcy wraz z osobami zatrudnionymi w aparacie gospodarczym. Tematy prac doktorskich dotyczą w większości gospodarki finansowej państw socjalistycznych, a częściowo także mechanizmu finansowego państw kapitalistycznych. W tym ostatnim zakresie występują m. in. tematy związane z rozwojem instytucji finansowych w dawnej Polsce do 1939 r. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskało dotąd pięć osób rekrutujących się z pracowników naukowych Katedry Finansów i Ekonomii Politycznej WSE w Poznaniu oraz innych

uczelni. Prace te częściowo zostały ogłoszone drukiem (w wydawnictwach uczelnianych oraz w Polsce).

Stopień doktorski uzyskało ostatnio trzech członków Katedry Finansów: zast. prof. mgr Z. Szymczak na podstawie pracy *Złoty w gospodarce polskiej w latach 1924—1939*, adiunkt mgr W. Karpiński na podstawie pracy *Rozwój teorii finansów w Niemczech w pierwszej połowie XX wieku*, oraz st. asyst. mgr E. Czerwińska na podstawie pracy *Podstawy samodzielności finansowej przedsiębiorstw państwowych w socjalizmie*. Wykładowca dr Józef Zajda uzyskał stopień docenta na podstawie rozprawy *Zagadnienia przebudowy systemu finansowego gospodarki narodowej*. Praca ta została wydana w serii wydawnictw poznańskiego oddziału PTE i stanowi obecnie ważną pomoc naukową w zakresie finansów przedsiębiorstw.

Do osiągnięć Katedry można zaliczyć wydanie w 1956 r. przez doc. dra J. Wierzbickiego, przy współudziale pracowników Katedry, pierwszego w Polsce po wojnie ogólnokrajowego skryptu z finansów i kredytu. Staraniem Katedry wydano także jeden numer Zeszytów Naukowych WSE (nr 4, z 1957 r.), poświęcony wyłącznie zagadnieniom finansów socjalistycznych. Wszyscy pracownicy Katedry mogą się wreszcie wykazać licznymi artykułami w najważniejszych czasopismach naukowych i gospodarczych, którymi włączyli się szerokim frontem do ogólnonarodowej dyskusji na temat reformy systemu finansowego państwa. Kierownik Katedry, samodzielni oraz pomocniczy pracownicy naukowi ogłosili drukiem łącznie 137 pozycji, w tym 25 przyczynków naukowych, posiadających niekiedy charakter większych monografii, 67 artykułów, 42 recenzje i sprawozdania.

Z obustronną korzyścią prowadzone są osobiste kontakty szeregu pracowników katedry z praktyką gospodarczą. Doc. dr J. Wierzbicki jest członkiem Rady Naukowej przy Ministrze Finansów oraz członkiem Rady Naukowej przy PWRN w Poznaniu. Zast. prof. Z. Szymczak jest członkiem Komisji Egzaminacyjnej dla biegłych księgowych przy Ministrze Finansów oraz członkiem Zespołu Koordynacyjnego przy Wydziale Finansowym PWRN w Poznaniu. Niektórzy członkowie Katedry wykładają na kursach prowadzonych przez PTE, Stowarzyszenie Księgowych, jak i na Uniwersytecie Marksizmu-Leninizmu w Poznaniu oraz wielu ośrodkach terenowych szkolenia na terenie województw poznańskiego, bydgoskiego i zielonogórskiego.

Pracownicy Katedry biorą również czynny udział w pracach instytucji i towarzystw naukowych. Doc. dr J. Wierzbicki jest członkiem nadzwyczajnym Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, wiceprezesem i redaktorem wydawnictw poznańskiego oddziału PTE; zast. prof. dr Z. Szymczak jest prezesem poznańskiego oddziału oraz członkiem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych; dr W. Karpiński — przewodniczącym Rady Ośrodka Konsultacji Gospodarczej i sekretarzem naukowym poznańskiego oddziału PTE itd. Członkowie Katedry uczestniczą w zjazdach i konferencjach naukowych, prowadzą działalność odczytową w Poznaniu i wielu innych miastach, w których działają oddziały PTE, a mianowicie w Gdańsku, Szczecinie, Bydgoszczy, Toruniu, Zielonej Górze, Wrocławiu, Opolu, Katowicach, Krakowie, jak również w niektórych mniejszych miejscowościach poznańskiego i zielonogórskiego.

Na ożywienie działalności naukowej Katedry wpływ miały także kontakty zagraniczne. Stała współpraca utrzymywana jest z Instytutem Finansów Szkoły Głównej Ekonomicznej w Berlinie oraz Katedrą Finansów Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu w Zagrzebiu. Poza tym członkowie Katedry składali wizyty w Moskwie, Leningradzie, Kijowie, Pradze, Bratysławie, Budapeszcie, Belgradzie, Londynie, Turynie i Paryżu, wygłaszając wykłady lub odbywając studia. W dużej

ilości przypadków następowały rewizyty w Poznaniu przedstawicieli zagranicznych Uczelni, zwłaszcza z krajów socjalistycznych. Na wymienienie zasługują tu w szczególności wizyty: prof. H. Joswiga i doc. W. Kalweita z NRD, prof. M. Vuckovica i prof. D. Racica z Jugosławii. Niektóre prace doc. Wierzbickiego były drukowane w zagranicznych czasopismach gospodarczych (niemieckich i jugosłowiańskich) albo tłumaczone do użytku wewnętrznego zagranicznych uczelni (Szkoły Głównej Ekonomicznej w Berlinie, Uniwersytetu w Belgradzie, Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bratysławie). Ponadto pracownicy Katedry recenzują wydawnictwa zagraniczne: rosyjskie, niemieckie, czeskie, angielskie i francuskie.

W ramach prac badawczych zespół Katedry Finansów w dużej mierze kontynuuje tematykę prowadzoną pierwotnie przez poszczególne katedry finansowe do 1958 r. Z niektórych tematów ostatecznie zrezygnowano, gdyż mimo dużego nawet ich znaczenia dla praktyki, okazały się zbyt wąskie, aby mogły zapewnić awans naukowy opracowujących je osób. Dotyczyło to przede wszystkim zagadnień finansowania skupu produktów rolnych. Spuścizną po tych pracach jest szereg artykułów w czasopismach gospodarczych, jak również pewna ilość prac magisterskich. Niektóre tematy odpadły ze względu na przejście do innych katedr albo nawet w ogóle wyjście z Uczelni wykonawców. Pozostały w każdym razie w opracowaniu najważniejsze tematy dotyczące rozwoju stosunków finansowych w PRL, do tego doszły niektóre podstawowe problemy teorii finansów socjalistycznych oraz gospodarki finansowej przedsiębiorstw socjalistycznych. Niezbędne okazało się jeszcze dalsze rozszerzenie tej tematyki zagadnieniami systemów finansowych państw kapitalistycznych. W ten sposób objęto w pracach badawczych Katedry, obok problematyki szczegółowej wybranych działów finansów socjalistycznych, także ogólną problematykę finansów, co jedynie może zapewnić wszechstronny rozwój kadry naukowej.

Nowa tematyka prac badawczych planowana jest na lata 1961—1965 w następujących zasadniczych kierunkach: 1. zagadnienia finansowe rozwoju gospodarczego kraju, 2. badania nad rentownością przemysłu, 3. systemy finansowe państw kapitalistycznych, 4. polityka finansowa Polski w okresie międzywojennym, 5. finansowanie handlu zagranicznego. Do ważniejszych z wykonywanych obecnie w powyższym zakresie prac należą: *Samofinansowanie przedsiębiorstw państwowych* (J. Wierzbicki), *Fundusz zakładowy przedsiębiorstw państwowych* (E. Czerwińska), *Przemiany strukturalne banków w Polsce przedwrześniowej* (Z. Szymczak), *Rola kredytu w polityce gospodarczej Anglii* (Z. Foltiński), *Stosunki wymiany w handlu zagranicznym ze szczególnym uwzględnieniem krajów gospodarczo nierozwiniętych* (L. Jankowiak).

E. D.

BIBLIOGRAFIA PRAC CZŁONKÓW KATEDRY FINANSÓW

WYBÓR

I. Przyczynki naukowe, rozprawy i monografie

- J. Wierzbicki, *Rola pieniądza w procesie akumulacji kapitalistycznej*, Rocznik Akademii Handlowej w Poznaniu, rok 1949/50, Poznań 1950, ss. 38 (odbitka).
- J. Serweciński, B. Cenker, *Budżet Miejskiej Rady Narodowej w Poznaniu w r. 1951*, Poznań 1953, ss. 45 (maszynopis).

- S. Ochociński, *Środki obrotowe przedsiębiorstwa skupu produktów rolnych*, Poznań 1955, ss. 207 (maszynopis).
- J. Wierzbicki, *Wybrane zagadnienia z teorii i polityki cen produktów rolnych*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, Poznań 1957, nr 3, ss. 20—61.
- J. Wierzbicki, *Niektóre zagadnienia kredytu w gospodarce socjalistycznej*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, 1957, nr 4, s. 25—47.
- W. Karpiński, *Finansowanie reprodukcji środków trwałych*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, 1957, nr 4, s. 49—68.
- Z. Szymczak, *Finansowanie inwestycji z zakresu modernizacji i mechanizacji*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, 1957, nr 4, s. 69—85.
- S. Ochociński, *Mierzenie obniżki kosztów w skupie*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, 1957, nr 4, s. 97—121.
- L. Jankowiak, *Rozwój podatku obrotowego od gospodarki uspołecznionej w Polsce*, Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu, 1957, nr 4, s. 171—185.
- J. Wierzbicki, *Podstawy samodzielności gospodarczej przedsiębiorstw państwowych*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 3, s. 101—149.
- J. Szpunar, *Polityka podatkowa. Polski w okresie kryzysu w latach 1929—33*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, r. 1958, t. XX, Poznań 1959, s. 225—272.
- J. Szpunar, *Rozwój podatku od wynagrodzeń w PRL*, Poznań 1959, WSE, ss. 284.
- Z. Szymczak, *Ze studiów nad stosunkami gospodarczo-pieniężnymi w Polsce w latach 1924—1939*, Poznań 1959, WSE, s. 100.
- W. Karpiński, *Opodatkowanie komunikacji samochodowej*, Poznań 1959, WSE, ss. 39.
- J. Wierzbicki, *Pojęcie rozrachunku gospodarczego*, „Ekonomista” 1959, nr 4—5, s. 1000—1010.
- J. Wolniak, *Piętnaście lat rozwoju polskiego systemu bankowego i kredytowego*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 3, s. 273—298.
- L. Jankowiak, *Klasyfikacja kosztów komparatywnych w teorii handlu zagranicznego*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 4, s. 163—179.
- L. Jankowiak, *Zarys teorii handlu zagranicznego w pracach angielskich klasyków i neoklasyków*, Rocznik WSE w Poznaniu, 1957/58, Poznań 1959, s. 37—57.
- J. Wierzbicki, *Samodzielność przedsiębiorstwa przemysłowego a ustalanie cen*, III doroczna konferencja poświęcona zagadnieniom ekonomiki przedsiębiorstw, Warszawa 1960, PTE Oddział w Katowicach, s. 286—302.
- J. Zajda, *Zagadnienia przebudowy systemu finansowego gospodarki narodowej*, Poznań 1960, PTE Oddział w Poznaniu, ss. 179.
- E. Czerwińska, *Podstawy samodzielności finansowej przedsiębiorstw państwowych w socjalizmie*, Poznań 1960 (maszynopis).

II. Artykuły

- W. Karpiński, *Nowe formy rozliczeń*, „Życie Gospodarcze” 1952, nr 3, s. 129—131.
- W. Karpiński, *Zmiany w planie finansowym na rok 1953*, „Życie Gospodarcze” 1953, nr 13, s. 391—393.
- W. Karpiński, *Odmienne formy rozliczeń za dostawy usługi i roboty między jednostkami gospodarki uspołecznionej*, „Finanse” 1954, nr 1, s. 26—32.
- J. Wolniak, *Kredytowanie obrotu towarowego*, „Rachunkowość” 1954, nr 2, s. 44—50.
- L. Jankowiak, *Różnice budżetowe*, „Finanse” 1955, nr 2, s. 84—88.

- L. Jankowiak, *Rozliczenia kwot przedawnionych i prekludowanych zobowiązań jednostek gospodarki społecznej*, „Finanse” 1955, nr 6, s. 76–80.
- J. Wolniak, *Ogólna analiza sytuacji gospodarczej okręgu bankowego*, „Wiadomości NBP” 1955, nr 7, s. 346–352.
- W. Karpiński, *Nowa metoda walki z zatorami w rozliczeniach*, „Życie Gospodarcze” 1955, nr 7, s. 244–246.
- S. Ochociński, *Rozliczenia zysków i strat oraz środków obrotowych w „PZZ”*, „Gospodarka Zbożowa” 1955, nr 9, s. 3–9.
- W. Karpiński, *Reforma systemu rozliczeń za dostawy, usługi i roboty*, „Życie Gospodarcze” 1955, nr 17, s. 692–694.
- W. Karpiński, *Skutki prawne naruszenia dyscypliny rozliczeń*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 1955, nr 12, s. 440–444.
- L. Jankowiak, *Sankcje za naruszanie przepisów o rozliczeniach z budżetem*, „Finanse” 1956, nr 2, s. 64–72.
- Z. Szymczak, *Uwagi o zmianach w systemie kredytowo-rozliczeniowym*, „Rachunkowość” 1956, nr 2, s. 66–70.
- E. Czerwińska, *W sprawie dyskusji na tematy teoretyczne finansów*, „Finanse” 1956, nr 3, s. 62–68.
- L. Jankowiak, *Różnice budżetowe ważną formą poboru świadczeń niepodatkowych*, „Wiadomości NBP” 1956, nr 4, s. 157–162.
- S. Ochociński, *O przydatności organizacji kosztów w PZZ dla kontroli i analizy*, „Gospodarka Zbożowa” 1956, nr 7, s. 2–4.
- W. Karpiński, *Jugostowiański system kredytowania gospodarki narodowej*, „Wiadomości NBP” 1956, nr 8, s. 393–398.
- J. Wierzbicki, *Wpływ rozliczeń z dostawcami na sytuację finansową zakładów mleczarskich*, „Przegląd Mleczarski” 1956, nr 8–9, s. 9–13.
- J. Wolniak, *Uwagi na temat efektów stosowania Uchwały nr 526*, „Wiadomości NBP” 1960, nr 12, s. 628–632.
- J. Wierzbicki, *Probleme der Investitionsfinanzierung in der Volksrepublik Polen*, „Deutsche Finanzwirtschaft”, Ausgabe Finanzen und Buchführung, Berlin 1957, nr 1, s. 25–27.
- J. Wierzbicki, *Aktualne zagadnienia finansowania inwestycji i kapitalnych remontów w przedsiębiorstwach państwowych*, „Finanse” 1957, nr 1, s. 16–25.
- Z. Foltyński, Z. Szymczak, *Z problematyki finansowania gospodarki remontowej w przedsiębiorstwach państwowych*, „Wiadomości NBP” 1957, nr 1, s. 28–31.
- W. Karpiński, *W sprawie zmian systemu finansowania inwestycji i kapitalnych remontów*, „Gospodarka Planowa” 1957, nr 1, s. 37–46.
- J. Wierzbicki, *Über die Finanzierung der Generalreparaturen aus dem Amortisationsfonds in der Volksrepublik Polen*, „Deutsche Finanzwirtschaft”, Ausgabe Finanzen und Buchführung, Berlin 1957, nr 2, s. 59–60.
- L. Jankowiak, *W sprawie przerosłów kontroli finansowej*, „Wiadomości NBP”, 1957, nr 2, s. 84–85.
- L. Jankowiak, *O uprawnieniach głównego księgowego w zakresie kontroli finansowej*, „Rachunkowość” 1957, nr 4, s. 185–186.
- J. Wolniak, *Uwagi o podstawach systemu kredytowego*, „Finanse” 1957, nr 4, s. 21–31.
- J. Szpunar, *W sprawie zniesienia podatku od wynagrodzeń*, „Finanse” 1957, nr 4, s. 46–50.
- W. Karpiński, *Kredytowanie rolniczych spółdzielni produkcyjnych w NRD*, „Finanse” 1957, nr 4, s. 51–55.

- J. Wierzbiński, *Zasada specjalizacji w systemie bankowym Polski*, „Wiadomości NBP” 1957, nr 6, s. 282–287.
- J. Wierzbiński, *W sprawie nowego systemu finansowania przedsiębiorstw państwowych*, „Myśl Gospodarcza” 1957, nr 7, s. 77–97.
- J. Szpunar, *O przyjęcie przez zasiłki rodzinne świadczeń na rzecz rodziny wynikających z ulg podatkowych*, „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych” 1957, nr 7, s. 197–198.
- L. Jankowiak, *Kontrola finansowa, przedsiębiorstw gospodarki uspołecznionej*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 1, s. 249–270.
- J. Zajda, *Przemiany systemów zarządzania gospodarką społeczną*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 2, ss. 97–150.
- L. Jankowiak, *Staty nadzór podatkowy w przedsiębiorstwie uspołecznionym*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 3, s. 363–370.
- L. Jankowiak, *Finansowanie handlu zagranicznego Stanów Zjednoczonych*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 4, s. 287–293.
- L. Jankowiak, *Terms of Trade*, „Handel Zagraniczny” 1959, nr 8, s. 322–324.
- J. Zajda, *Równowaga finansowa gospodarki społecznej*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 2, s. 183–206.
- E. Czerwińska, *Zapotrzebowanie finansowe przedsiębiorstwa*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 2, s. 207–237.
- J. Wierzbiński, *Tablice poljske privrede*, „Ekonomski Pregled”, Zagreb 1959, nr 8–9, ss. 617–626.
- Z. Szymczak, *Znaczenie ekonomiczne i społeczne oszczędności pieniężnych ludności*, „Biuletyn Oszczędnościowy PKO” 1959, nr 12.
- J. Wolniak, *Polski system bankowy i kredytowy w okresie decentralizacji*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 4, s. 147–162.
- L. Jankowiak, *Z zagadnień obliczania i zmian w kształtowaniu się „terms of trade”*, „Handel Zagraniczny” 1960, nr 2, s. 57–59.
- J. Wierzbiński, *Zagadnienia samofinansowania przedsiębiorstw w gospodarce socjalistycznej*, cz. I i II, „Wiadomości NBP” 1960, nr 4 i 5, s. 157–163 i 208–213.
- J. Wierzbiński, *Spór o podatek od wynagrodzeń*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1960, nr 3, s. 157–171.
- L. Jankowiak, *Dewaluacja w gospodarce kapitalistycznej jako środek wzmocnienia eksportu*, „Finanse” 1960, nr 11, s. 42–49.
- L. Jankowiak, *Bilateralne czy multilateralne układy rozliczeniowe w handlu Wschód–Zachód*, „Gospodarka Planowa” 1960, nr 12, s. 32–34.
- J. Zajda, *Od budżetu „fiskalnego” do budżetu „ekonomicznego” w państwie kapitalistycznym*, Roczniki i Sprawozdania PTE Oddział w Poznaniu, t. VI, 1958/59, Poznań 1960, s. 165–178.
- J. Zajda, *Produkcja czysta jako kategoria ekonomiczna systemu finansowego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1960, nr 4, s. 109–125.
- J. Wierzbiński, *O istocie akumulacji pieniężnej w przedsiębiorstwie*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1961, nr 1, s. 161–174.
- L. Jankowiak, *Pozaeuropejskie systemy scalania gospodarczego i ich wpływ na międzynarodowe obroty towarowe*, „Gospodarka Planowa” 1961, nr 4, s. 25–32.
- Z. Szymczak, *Społeczna i ekonomiczna rola zorganizowanych oszczędności pieniężnych*, „Biuletyn Powszechnej Kasy Oszczędności” 1960, nr 11, s. 4–10.
- Z. Szymczak, *O zorganizowanych oszczędnościach pieniężnych w województwie poznańskim porównawczo*, „Biuletyn Powszechnej Kasy Oszczędności” 1961 nr 3, s. 3–11.

- Z. Szymczak, *Oszczędności pieniężne ludności w Czechosłowacji*, „Finanse” 1361, nr 2, s. 74–77.
- S. Ochociński, *Początki polskiej spółdzielczości kredytowej na Górnym Śląsku*, „Kwartalnik Opolski” 1961, nr 1 (25).

III. Recenzje i sprawozdania

- S. Ochociński, *Z doświadczeń współpracy Katedry Planowania Finansowego WSE w Poznaniu z Poznańskimi Okręgowymi Zakładami Zbożowymi*, „Gospodarka Zbożowa” 1954, nr 5, s. 17–19.
- J. Wierzbicki, *Katedra Finansowania Gospodarki Narodowej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu*, „Finanse” 1955, nr 2, s. 119–123.
- J. Wierzbicki, *O miejsce przedmiotu „Finanse przedsiębiorstw” w studiach ekonomicznych*, „Finanse” 1955, nr 5, s. 46–52.
- Z. Szymczak, *Konferencja dydaktyczna katedr finansowych WSE w Poznaniu*, „Finanse” 1955, nr 5, s. 117–121.
- E. Czerwińska, *Z problematyki cen skupu produktów rolnych*, „Gospodarka Zbożowa” 1956, nr 2, s. 12–13.
- W. Karpiński, *Rocznik Statystyczny FRL Jugosławii — 1956*, „Przegląd Bibliograficzny Piśmiennictwa Ekonomicznego” 1957, nr 1, s. 2–3.
- Z. Szymczak, *Istota zmian w polskim systemie kredytowo-rozliczeniowym* (streszczenie), *Roczniki i Sprawozdania PTE Oddział w Poznaniu*, t. I, 1946–1956, Poznań 1957, s. 84–87.
- Z. Szymczak, rec.: G. Kohlmeier, Ch. Dewey, *Bankensystem und Geldumlauf in der DDR 1945–1955*, Berlin 1956, s. 590, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 1, s. 293–298.
- J. Wierzbicki, rec: M. Weralski, *System finansowy spółdzielczości*, Warszawa 1957, s. 413, w: „Trybuna Spółdzielczości” 1958, nr 4, s. 72–76.
- J. Wierzbicki, *Katedra Finansów WSE w Poznaniu*, „Finanse” 1953, nr 4, s. 56–59.
- Z. Knakiewicz, rec: R. G. Hawtrey, *The Gold Standard in Theory and Practice*, wyd. 5, London—New York—Toronto 1947, s. 280, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1958, nr 4, s. 275–281.
- E. Czerwińska, rec: H. O. Goldschmidt, *Financial Planning in Industry*, Leiden 1956, s. 176, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny”, 1958, nr 4, s. 281–287.
- J. Szpunar, rec: K. N. Płotnikow, *Oczerki historii budżeta sowieckiego gosudarstwa*, Moskwa 1954, Gosfinizdat, w: „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, rok 1957, t. XIX, Poznań 1958, s. 453–459.
- S. Ochociński, *Sprawozdanie z obrad Sekcji Finansów Zjazdu Absolwentów*, Rocznik WSE w Poznaniu 1956/57, Poznań 1958, s. 201–210.
- Z. Knakiewicz, rec: H. v. Stackeiberg, *Grundlagen der theoretischen Volkswirtschaftslehre*, Tübingen 1951, s. 368, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 1, s. 281–286.
- J. Wierzbicki, rec: Z. Fedorowicz, *Kierunki przebudowy systemu finansowego przedsiębiorstw przemysłowych*, Warszawa 1958, ss. 189, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 1, s. 302–311.
- E. Czerwińska, rec: Ch. Prather, *Financing Business Firms*, Homewood-Illinois 1955, ss. 569, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 1, s. 311–313.
- Z. Knakiewicz, rec: J. E. Meade, *Planning and the Price Mechanism*, London 1957, wyd. 4, ss. 130, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 2, s. 294–296.
- S. Ochociński rec: B. H. Beckhart, *Banking Systems*, New York, 1956, wyd. 2, s. 934, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 2, s. 308–313.

- Z. Knakiewicz, rec: J. E. Meade, *The Control of Inflation*, Cambridge 1958, ss. 52, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 4, s. 228–231.
- S. Ochociński, rec: W. Jaworski, *Zarys rozwoju systemu kredytowego w Polsce Ludowej*, Warszawa 1958, ss. 260, w: „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny” 1959, nr 4, s. 235–238.
- J. Wierzbicki, *Problematyczne elementy dyskusji o cenach* (streszczenie), Roczniki i Sprawozdania PTE Oddział w Poznaniu, t. IV, 1957/58, Poznań 1959, s. 247–258.
- J. Wierzbicki, *W dyskusji o kategorii wartości* (streszczenie), Roczniki i Sprawozdania PTE Oddział w Poznaniu, t. IV, 1957/58, Poznań 1959, s. 259–262.
- J. Wierzbicki, *Tendencje rozwojowe systemu kredytowego w 15-lecie Polski Ludowej* (streszczenie), Roczniki i Sprawozdania PTE Oddział w Poznaniu, t. VI, 1958/59, Poznań 1960, s. 343–345.
- E. Denek, rec: K. K. Kurihara, *The Keynesian Theory of Economic Development*, New York 1959, ss. 219; w: „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1961, nr 1, s. 355–358.
- J. Wierzbicki, rec: Z. Fedorowicz, *Finanse w gospodarce socjalistycznej*, Warszawa 1960, ss. 435, w: „Ekonomista” 1961, nr 2, s. 452–458.
- J. Wierzbicki, rec: M. Weralski, *Kierunki reformy polskiego systemu podatkowego*, Warszawa 1960, ss. 298, w: „Ekonomista” 1961, nr 3.

IV. Podręczniki i skrypty

- J. Wierzbicki (współautorstwo: R. Kutzner, K. Ruczyński), *Jednolity plan kont dla gospodarstw rolnych, rybnych, zakładów ogrodniczych, przemysłu rolnego i dla jednostek administracyjnych Państwowych Nieruchomości Ziemijskich*, Poznań 1949, ss. 61
- J. Wierzbicki (współautorstwo: E. Czerwińska, Z. Foltyński, W. Karpiński, L. Pokorzyński, J. Szpunar), *Finanse i kredyt*. Warszawa 1956, PWN, ss. 354.
- E. Czerwińska, *Finanse przedsiębiorstw handlowych*, w: skrypt, K. Boczara, *Ekonomia handlu*, cz. II, Warszawa—Łódź 1957, PWN, s. 312–446.
- W. Karpiński, *Finanse*, Przewodniki metodyczne WSE w Poznaniu, zesz. 5, Poznań 1959, ss. 96.

Zestawiła
Emilia Denek

KONTAKTY NAUKOWE WYDZIAŁU PRAWA UAM Z ZAGRANICĄ OD 1 IX 1959 R. DO 31 XII 1960 R.

Wyjazdy

W dniach od 20 IX do 2 X 1959 r. odbyła się w Rijece XXIV Konferencja Plenarna zorganizowana przez Comité Maritime International. Wziął w niej udział prof. J. Górski. Przedmiotem tej konferencji były tak ważne zagadnienia jak: 1. uchwała projektu konwencji międzynarodowej, normującej odpowiedzialność armatorów, stosujących na swych statkach jako siłę napędową energię atomową wzgl. termojądrową, 2. zmiana konwencji brukselskiej z 1924 r. dotyczącej konsumentów, 3. zmiana konwencji z 1910 r. o ratownictwie morskim. Poza tym przedyskutowano wiele innych ważkich zagadnień z dziedziny prawa morskiego.

W dniach od 28 IX do 3 X 1959 r. odbyła się w Paryżu doroczna sesja Société

Jean Bodin, na którą udał się prof. J. Matuszewski na zaproszenie Faculté de Droit w Paryżu. Société Jean Bodin zajmuje się komparatystyką prawniczą. Tematem ostatniej sesji był dowód, jego rozwój od zamierzonych czasów poczynając, aż do chwili obecnej. Prof. Matuszewski wygłosił referat pt. *La preuve en droit polonais du moyen âge et des temps modernes* (por. „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1960, z. 1, s. 298).

W listopadzie 1959 r. prof. dr M. Szczygielski wyjechał do Francji w dwu celach: 1. by odebrać insygnia doktora h. c. na Uniwersytecie w Grénoble; uroczystość odbyła się w dniach 6 i 7 XI w ramach ceremonii otwarcia nowego roku akademickiego; 2. by wystąpić z wykładami na Faculté de Droit w Grénoble, Faculté des Lettres w Aix-en-Provence oraz na Faculté de Droit w Montpellier. Tytuł wykładu brzmiał: *La succession de la maison d'Anjou en Pologne*. Prelekcja spotkała się z dużym zainteresowaniem. Ukaże się ona drukiem w *Mélanges* poświęconych prof. Noël-Didier.

W okresie od 22 XI 1959 do 23 I 1960 dr Z. Leoński przebywał na studiach na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. F. Schillera w Jenie w Instytucie Prawa Państwowego i Administracyjnego jako stypendysta MSW. Pracował tam pod kierunkiem kierownika Instytutu, dra G. Riege; jego bezpośrednim opiekunem naukowym był doc. dr H. Schützenmeister. Dr Leoński zajmował się podstawowymi instytucjami ustroju państwowego i administracyjnego NRD, administracją terytorialną NRD i działalnością praktyczną rad narodowych.

Doc. dr Witalis Ludwiczak, będący członkiem Commission des statuts de la Fédération Internationale des sports universitaires (FISU), brał udział w posiedzeniu komisji w Paryżu w dniach 21–22 XI 1959 r. oraz w posiedzeniu Comité Exécutif de la FISU w Cannes w dniach 28–30 XII 1959 r.

Dr Czesław Jackowiak, przebywał jako stypendysta MSW w Instytucie Prawa Pracy Uniwersytetu K. Marksa w Lipsku w czasie od 5 I do 3 II 1960 r., gdzie zapoznał się z rozwojem i nowym ujęciem nauki prawa pracy w NRD oraz zbierał materiały do przygotowywanej przez siebie pracy habilitacyjnej. Dr Jackowiak wygłosił też w wspomnianym Instytucie wykład pt. *Współdziałanie pracowników w zarządzaniu sprawami zakładów pracy w polskim prawie pracy*.

W dnia od 1 do 31 III 1960 r. prof. Zdzisław Kaczmarczyk przebywał w Belgradzie, gdzie zapoznał się z organizacją szkół wyższych, a zwłaszcza wydziałów prawa. Wygłosił na zebraniu otwartym katedr historyczno-prawnych Uniwersytetu w Belgradzie referat pt. *Powstanie wczesnofeudalnego państwa polskiego i jego najstarsze stolice*, oraz w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Gospodarstwa w Belgradzie referat pt. *Zachodniemiecka historiografia w służbie rewanżyzmu*. Streszczenie ostatniej prelekcji ukaże się drukiem w Biuletynie wspomnianego Instytutu. Prof. Kaczmarczyk udał się również do uniwersytetów w Zagrzebiu, Ljubljanie i Sarajewie oraz zwiedził miasta Nisz, Maribor, Rjeka, Pula, Zadar, Split, Trogir, Salona, Dubrownik. W czasie swego miesięcznego pobytu w Jugosławii prof. Kaczmarczyk zbierał materiały do historii początków miast w Jugosławii oraz ustroju prawnego miast jugosłowiańskich do końca XIV w.

W okresie od 16 V do 15 VI 1960 r. doc. Wiktor Jaśkiewicz przebywał w Jugosławii w ramach wymiany pracowników naukowych między uniwersytetem w Belgradzie a UAM. Był on mianowicie gościem Katedry Prawa Pracy tegoż uniwersytetu. Przyjmowali go kierownik tej katedry, prof. A. Baltić oraz prof. Despotowicz. W Belgradzie doc. Jaśkiewicz uczestniczył w dwu posiedzeniach, poświęconych odmianom stosunku pracy oraz sposobów ich regulacji prawnej. W Ljubljanie doc. Jaśkiewicz zapoznał się z interesującymi doświadczeniami Ka-

tedry Prawa Pracy, kierowanej przez prof. Kyovskiego, który zorganizował badania w przedsiębiorstwach państwowych oraz organizacjach ekonomicznych skupiających takie przedsiębiorstwa.

W okresie od 24 VIII do 26 X 1960 r. zast. prof. dr Krzysztof Skubiszewski przebywał w Hadze, Londynie, Cambridge i Genewie na koszt Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze. W Hadze dr Skubiszewski brał udział w sesji Ośrodka Badań i Studiów przy Akademii Prawa Międzynarodowego. Poza tym prowadził własne studia w Bibliotece Pałacu Pokoju. W Cambridge był gościem Jesus College na zaproszenie prof. Glenville Williamsa. Zapoznał się tam z pracami dydaktycznymi i naukowymi wspomnianego College, jak i Trinity College (E. Lauterpacht). W Londynie odwiedził uniwersytet, Królewski Instytut Spraw Międzynarodowych (prof. G. Barraclough) oraz Lincoln's Inn. W Genewie dr Skubiszewski studiował w Bibliotece Pałacu Narodów, gdzie nawiązał kontakt z G. Thompsonem z sekcji dokumentacji. Odwiedził też uniwersytet genewski oraz Instytut Studiów Międzynarodowych (prof. Guggenheim), jak również Międzynarodowe Biuro Pracy, gdzie nawiązał kontakt z wicedyrektorem generalnym C. W. Jenksem, kierownikiem sekcji badań Coxem i innymi. Zapoznał się także z codziennym funkcjonowaniem organizacji międzynarodowych, mających swą siedzibę w Pałacu Narodów.

Przyjazdy

Prof. Arzinger, prodziekan Wydziału Prawa z Lipska wygłosił odczyt publiczny 24 IX 1959 pt. Traktat pokojowy a status Berlina.

Prof. Horvath, rektor Uniwersytetu w Zagrzebiu, będąc gościem PAN z własnej inicjatywy przyjechał do Poznania i złożył wizytę Wydziałowi Prawa 15 X 1959 r.

Prof. Rudolf Legradic z Fakultetu Ekonomicznego w Zagrzebiu złożył wizytę Wydziałowi 22 X 1959.

Prof. dr Fritz Niehammer z Deutsche Staats- und Rechtswissenschafts Akademie, Potsdam—Babelsberg złożył wizytę 27 X 1959.

Dr Jan Tomko, docent prawa międzynarodowego i dziekan Wydziału Prawa w Bratisławie złożył wizytę 5 XII 1959.

Dr B. Boutros Ghali, prof. prawa międzynarodowego i kierownik działu nauk politycznych na Uniwersytecie w Kairze złożył wizytę w dniu 16 I 1960 r.

Prof. dr B. Winiarski, sędzia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze, złożył wizytę w dniu 22 I 1960 r.

Victor Gothot, prof. prawa fiskalnego, Vice-Président du Conseil d'Administration (prorektor) uniwersytetu w Liège był gościem Wydziału Prawa w dniach 3—7 V 1960 r. Prof. Gothot wygłosił dwa referaty, jeden w gabinecie dziekana pt. *L'évolution de l'impôt en Belgique*, drugi — publiczny w sali wykładowej uniwersytetu, pt. *La notion de fraude à l'impôt*.

W dniu 3 VI 1960 r. Żiwko Stalew, prof. procedury cywilnej i prodziekan Wydziału Prawa w Sofii, wygłosił odczyt pt. *Istota powagi rzeczy osądzonej w procesie cywilnym*.

Prof. Ambroise Jobert, obdarzony na wniosek Wydziału Prawa tytułem doktora h. c. Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, wygłosił odczyt publiczny na temat sytuacji wyznaniowej Francji i Polski w XVI w.

Gabriel Lepointe, prof. Faculté de Droit w Paryżu jako gość Wydziału przebywał w Poznaniu od 17 do 21 X 1960 r. W dniu 18 X prof. Lepointe wygłosił referat pt. *La protection des incapables au Moyen-Age*.

Jean Gaudemet, prof. Faculté de Droit w Paryżu jako gość Wydziału Prawa przebywał w Poznaniu 21–22 X 1960 r. Wygłosił on odczyt w gabinecie dziekana pt. *Unanimité et majorité dans la doctrine romano-canonique*.

Prof. Mario Rotondi z Istituto Diritto Comparato Uniwersytetu w Mediolanie złożył wizytę w dniu 24 X 1960 r.

Le Goff, maître ces recherches à l'Ecole des Hautes Etudes, złożył wizytę w dniu 15 XI 1960 r.

PRZEWÓD HABILITACYJNY DRA ALEKSANDRA KUNICKIEGO

Na posiedzeniu Rady Wydziałowej Wydziału Prawa UAM w Poznaniu w dniu 18 XI 1960 r. zostało przeprowadzone kolokwium habilitacyjne dra Aleksandra Kunickiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie.

Dr Kunicki rozpoczął pracę dydaktyczną w roku 1935 zajmując kolejno stanowiska asystenta, a następnie w okresie powojennym stanowiska wykładowcy, zastępcy profesora i profesora nadzwyczajnego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 1952 r. do chwili obecnej dr Kunicki prowadzi wykłady z zakresu elementów prawa na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej w KUL.

W zakresie pracy naukowej dra Kunickiego należy w pierwszym rzędzie wymienić pracę doktorską pt. *Umowne prawo odstąpienia* (Lwów 1939, s. 118), *Przyczynek do wykładni art. 44 prawa rzeczowego* opublikowany w czasopiśmie „Przegląd Notarialny” nr 1–2 z 1950 r., pracę pt. *Zewnętrzna i wewnętrzna istota posiadania* (ogłoszona na łamach Roczników Nauk Społecznych KUL z 1949 r.), artykuł pt. *Art. 3 przepisów ogólnych prawa cywilnego de lege ferenda* (w czasopiśmie „Państwo i Prawo” nr 6 z 1960 r.) oraz przyczynek *Przeniesienie własności w projekcie kodeksu cywilnego*, ogłoszony w czasopiśmie „Palestra” nr 6 z 1960 r.

Jako pracę habilitacyjną dr Kunicki przedstawił rozprawę pt. *Umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej* (Toruń 1960, ss. 150).

Oceniając rozprawę habilitacyjną dra Kunickiego, prof. Fiema z Uniwersytetu Bolesława Bieruta we Wrocławiu jako jeden z recenzentów wyraził pogląd, że rozprawa ta stanowi „twórczy wkład do nauki prawa cywilnego” z tych względów, że autor opracował podstawowe zagadnienie istoty umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej w sposób w dużej mierze oryginalny. Samo przedstawienie zagadnienia jest teoretycznie interesujące i jego opracowanie przez dra Kunickiego może mieć znaczenie tak dla praktyki, jak i dla dalszych prac naukowych odnoszących się do umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej. Również prof. Buczkowski z UMCS w Lublinie podkreślił w swojej recenzji, że rozprawa dra Kunickiego oparta jest na gruntownej znajomości zarówno źródeł prawa, jak i literatury polskiej, radzieckiej, francuskiej i niemieckiej. Rozprawa dra Kunickiego odpowiada wymaganiom metodologicznym, jakie stawiane są pracom z zakresu socjalistycznej nauki prawa. Prof. Górski z UAM w Poznaniu, jako jeden z recenzentów, w ogólnej ocenie rozprawy habilitacyjnej dra Kunickiego zwracał uwagę na dużą dojrzałość autora w przedstawianiu poszczególnych problemów prawnych i jego dociekliwość w kierunku wyjaśnienia podstawowych konstrukcji prawnych omawianych instytucji.

Prof. Ohanowicz z UAM w Poznaniu podkreślił, że rozprawa dra Kunickiego została sumiennie opracowana, z dużą znajomością przedmiotu, oraz tych dziedzin prawa cywilnego, które mają z nim bliższy lub dalszy związek.

Wszyscy recenzenci wyrazili pogląd, że rozprawa habilitacyjna dra Kunickiego w świetle całokształtu jego dorobku naukowego stanowi podstawę do dopuszczenia do kolokwium habilitacyjnego.

W toku kolokwium habilitacyjnego dr Kunicki przedstawił podstawowe tezy rozprawy habilitacyjnej. Zdaniem dra Kunickiego, dotychczasowe teorie co do konstrukcji umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej nie wyjaśniają dostatecznie kwestii wzajemnego oddziaływania trzech stosunków prawnych, jakie zachodzą przez umowę na rzecz trzeciego, tzn. stosunku pokrycia, stosunku zapłaty i stosunku waluty. Nie wyjaśniają one istoty prawa odwołania zastrzeżenia i nie czynią rozróżnienia pomiędzy umową z art. 92 k. z. a darowizną z obciążeniem. Zdaniem dra Kunickiego, zakres oddziaływania wzajemnego trzech stosunków prawnych zależy od wskazania w takiej umowie przyczyny prawnej przysporzenia. O przyczynowości przysporzenia do majątku trzeciego można mówić tylko wtedy, gdy w treści przyrzeczenia wskazany jest cel prawny. W przypadku gdy w stosunku pokrycia nie podano przyczyny prawnej przyrzeczenia, przysporzenie z majątku zobowiązanego do majątku trzeciego ma charakter abstrakcyjny.

Przyjęcie takiego rozwiązania posiada praktyczne znaczenie w zakresie ciężaru dowodów. Przy przysporzeniu przyczynowym skuteczność przysporzenia jest bezpośrednio uzależniona od zrealizowanego celu, który miał być osiągnięty. Przy przysporzeniu abstrakcyjnym zależność istnieje pośrednio. Brak podstawy prawnej takiego przysporzenia będzie się przedstawiać jako niesłuszne wzbogacenie. Brak ten, jak też fakt wzbogacenia, będzie musiał wobec trzeciego wykazać promitent.

W odniesieniu do istoty odwołania takiej umowy zdaniem dra Kunickiego odwołanie takie ma charakter warunku rozwiązującego, własnowolnego, ograniczonego terminem.

Natomiast źródeł uprawnień trzeciego dr Kunicki dopatruje się w zdarzeniu umownym, które dla trzeciego nie jest czynnością prawną, ponieważ nie wyraża on swojej woli.

W toku kolokwium habilitacyjnego prof. Górski wystąpił o wyjaśnienie zagadnienia, czy źródła uprawnień trzeciego nie stanowi przepis art. 40 p. o. p. c., prof. Buczkowski wysunął problem rozliczeń pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej w związku z konstrukcją art. 92 k. z. oraz poruszył kwestię różnicy pomiędzy umową na rzecz trzeciego a przekazem. Doc. Ludwiczak prosił o przedstawienie stanu nauki w zakresie źródeł uprawnień trzeciego oraz zastosowania konstrukcji umowy na rzecz trzeciego do przypadku poręki kwalifikowanej. Rektor Kłafkowski wysunął zagadnienie momentu nabycia praw przez trzeciego, sposobu oświadczenia woli przez niego oraz zagadnienia wpływu zmian w treści stosunku pokrycia na stosunek zapłaty. Doc. Pokorzyński wystąpił z problemem dziedziczenia odszkodowania ubezpieczonego w przypadku ubezpieczenia na cudzy rachunek (ubezpieczenie na życie). Doc. Fabian poruszył kwestię podziału na umowy właściwe i niewłaściwe oraz podziału na umowy na rzecz i na korzyść osoby trzeciej. Wyczerpujących odpowiedzi w związku z powyższymi zagadnieniami udzielił dr Kunicki.

Przebieg kolokwium habilitacyjnego dra Kunickiego został pozytywnie oceniony przez Radę Wydziałową Wydziału Prawa UAM.

Podjętą uchwałą Rada Wydziałowa zwolniła dra Kunickiego od wykładu habilitacyjnego, mając na uwadze to, że wypowiedzi dra Kunickiego składane w toku kolokwium miały charakter wykładu, a nadto że dr Kunicki jest wieloletnim doświadczonym wykładowcą.

Rada Wydziałowa Wydziału Prawa UAM w poszerzonym składzie w wyniku tajnego głosowania podjęła jednomyślnie uchwałę o nadaniu drowi Kunickiemu stopnia naukowego docenta prawa cywilnego.

Józef Sobkowski

PRZEWÓD HABILITACYJNY DRA KRZYSZTOFA SKUBISZEWSKIEGO

Dnia 12 XII 1960 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Prawa UAM, na którym przeprowadzono kolokwium habilitacyjne dra Krzysztofa Skubiszewskiego, zastępcy profesora przy Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Podstawą kolokwium była rozprawa habilitacyjna pt. *Pieniądz na terytorium okupowanym*, opublikowana przez Instytut Zachodni w Poznaniu¹. Recenzentami dorobku naukowego habilitanta byli: prof. dr Stanisław Hubert z Uniwersytetu im. B. Bieruta we Wrocławiu, prof. dr Alfons Klafkowski z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz prof. dr Cezary Berezowski z Uniwersytetu Warszawskiego. W kolokwium habilitacyjnym udział wzięli dwaj pierwsi recenzenci, a zamiast nieobecnego na skutek choroby prof. Berezowskiego, zaproszony został do udziału w przewodzie prof. Leon Babiński z Politechniki Szczecińskiej.

Posiedzenie Rady Wydziału rozpoczął dziekan Wydziału Prawa UAM, prof. dr J. Matuszewski, odcytując konkluzje ocen prof. Huberta, Berezowskiego i Klafkowskiego, po czym — po krótkiej dyskusji nad ocenami — Rada Wydziału jednomyślną decyzją dopuściła dra K. Skubiszewskiego do kolokwium habilitacyjnego.

Na wstępie kolokwium prof. Klafkowski zaproponował habilitantowi przedstawienie problemu pieniądza w prawie międzynarodowym publicznym obowiązującym w okresie pokoju. Dr Skubiszewski rozpoczął swój wywód od przypomnienia reguły, że sprawy pieniądza należą do kompetencji wewnętrznej państw. Jeżeli chodzi o umowy, które dotyczą obywateli różnych państw, to obowiązuje zasada, że cudzoziemcy nie są chronieni tzw. klauzulą złota. Natomiast państwu nie wolno tworzyć norm prawnych dotyczących pieniądza, których celem byłoby szkoderie cudzoziemcom: powstaje wtedy problem odpowiedzialności państwa na zasadach ogólnych prawa międzynarodowego publicznego. Istnieją specjalne traktaty, w których państwa regulują zagadnienia pieniężne, ale nałożone przez nie ograniczenia suwerenności państwa w zakresie spraw pieniężnych nie są duże. Poważniejsze ograniczenia nakłada traktat zawarty w 1944 r. w Bretton Woods. Sprowadzają się one do następujących: 1. nie wolno dowolnie zmieniać parytetu pieniądza, 2. nie wolno stosować praktyk dyskryminacyjnych, 3. należy przestrzegać swobody płatności w zakresie transakcji bieżących (ale tu są pewne wyjątki). Powstaje pytanie, czy jedno państwo zobowiązane jest do ochrony pieniędzy innych państw. W zasadzie odpowiedź jest negatywna, ale nie wolno dopuszczać się fałszerstwa pieniędzy innych państw, a podczas wojny — okupując obce terytorium — należy ochraniać tamtejszy system pieniężny. Dalszym problemem jest kwestia przestrzegania przepisów dewizowych innych państw. Według traktatu z Bretton Woods państwa obowiązane są do poszanowania tych przepisów w przypadkach umów prywatnoprawnych, dotyczących spraw dewizowych (tzw. exchange contracts). Należy tu wspomnieć o wyroku sądu brytyjskiego w sprawie *Kahler v. Midland Bank*. Można też zastanowić się nad problemem waluty, w której na podstawie

¹ K. Skubiszewski, *Pieniądz na terytorium okupowanym. Studium prawnomiędzynarodowe ze szczególnym uwzględnieniem praktyki niemieckiej*, Poznań 1960, Instytut Zachodni, ss. 407.

umowy następuje zapłata. Nie istnieje międzynarodowa jednostka monetarna, choć czasami umowy przewidują, że zapłata nastąpi we frankach szwajcarskich, co oznacza, że strony zobowiązują się stosować prawo szwajcarskie dotyczące franka. Gdy w umowie zawarta jest klauzula złota, to wyklucza ona *lex monetae*.

Doc. Radwański zastanawiał się, czy można w ogóle mówić o odrębnej jednostce monetarnej stworzonej ad hoc przez traktat. Jego zdaniem, jest to zastosowanie klauzuli złota.

Prof. Babiński wyjaśnił szczegółowo pojęcie międzynarodowej jednostki monetarnej. Zwrócił uwagę, że praca niedostatecznie naświetla problem likwidacji niemieckich pieniędzy okupacyjnych z okresu pierwszej wojny światowej, jak również problem likwidacji austriackiego obiegu pieniężnego w Polsce po tej wojnie. Pominęty został także problem pieniądza okupacyjnego w Zagłębiu Ruhry z lat 20-tych.

Dr Skubiszewski zaznaczył, że praca nie zajmuje się nostryfikacją pieniądza okupanta, ponieważ zagadnienie to wykracza poza zakres pracy. Prof. Zimmermann podniósł problem nostryfikacji monety zdawkowej i przytoczył przykłady takiej nostryfikacji z okresu wojen napoleońskich. Dr Skubiszewski wyjaśnił, że pominął w pracy przypadki historyczne poprzedzające chronologicznie regulamin haski z 1907 r.

Prof. Hubert zwrócił uwagę na wyłaniający się z tematu rozprawy habilitacyjnej problem, czy art. 38 statutu MTS objął wszystkie źródła prawa międzynarodowego. W szczególności interesowała go kwestia regulaminów i uchwał organizacji międzynarodowych i na tym tle poruszył aktualną sprawę Konga na forum ONZ.

Dr Skubiszewski stwierdził, że art. 38 statutu MTS nie wspomina o regulaminach i uchwałach organizacji międzynarodowych jako o źródłach prawa. Regulaminy obejmujące normy proceduralne oparte są na statutach organizacji, a w ramach statutów mieści się kompetencja uchwalania przepisów proceduralnych, które niekiedy uzupełniają statut. Z reguły jednak organizacje międzynarodowe muszą posiadać upoważnienie statutowe do stanowienia norm obowiązujących. Na przykład ICAO może uchylać normy obowiązujące w formie aneksów. Światowa Organizacja Zdrowia może uchylać regulaminy zdrowia — zastępujące odpowiednie umowy, a Europejska Organizacja Współpracy Gospodarczej (plan Marshalla) uchwaliła kodeks liberalizacji handlu, który spełniał funkcję umowy wielostronnej. Trybunał Haski może stosować takie uchwały organizacji międzynarodowych, ponieważ opierają się one na statucie, tj. traktacie (art. 33 pkt a). Jeśli chodzi o sprawę Konga na forum ONZ, to nie mamy tu do czynienia z aktami normodawczymi, lecz z realizacją kompetencji nadanych Radzie Bezpieczeństwa i Zgromadzeniu Ogólnemu przez Kartę NZ.

Prof. Hubert zapytał, jaki walor posiada obecnie pakt Brianda-Kellogga z 1928 r. zakazujący uciekania się do wojny. Nawiązał przy tym do amerykańskich poglądów z 1935 r. odmawiających temu paktowi mocy obowiązującej.

Dr Skubiszewski przypomniał, że moc obowiązującą paktu Brianda-Kellogga potwierdził wyrok norymberski. Dzisiaj obowiązuje art. 2 pkt 4 Karty NZ, formułujący zakaz szerszy niż to czynił pakt, ponieważ mówi o zakazie użycia siły lub groźby użycia siły. Karta Narodów Zjednoczonych zastąpiła więc pakt Brianda-Kellogga, ale państwa nie będące członkami ONZ, a związane Paktem, mają nadal obowiązek jego przestrzegania. Obecnie zresztą zakaz uciekania się do wojny stanowi normę powszechnie obowiązującą: przekształcił się w normę prawa zwyczajowego — niezależną od jakiegokolwiek traktatu.

Na tym kolokwium zostało zakończone.

Po przerwie Rada Wydziału Prawa UAM postanowiła jednomyślnie zwolnić

dra Skubiszewskiego z obowiązku wygłoszenia wykładu habilitacyjnego, a po następnej przerwie jednomyślnie głosowała za nadaniem mu stopnia docenta prawa międzynarodowego publicznego.

Bolesław Wiewióra

ROZPRAWY DOKTORSKIE W OKRESIE OD 1 X 1960 DO 31 XII 1960

Wydział Prawa UAM

Mgr Tadeusz Wolniak, ur. 30 I 1917 r. w Borzęcicach studiował w latach 1937—1939 i 1945—1948 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Prawo wodne w Polsce przedrozbiorowej*. Promotor prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk; recenzenci: prof. dr Józef Matu-szewski, doc. dr Józef Mazurkiewicz (Lublin) i doc. dr Zbigniew Janowicz. Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 21 X 1960 r.

Mgr Jerzy Kądziołka, ur. 8 II 1924 r. w Żninie, studiował w latach 1948—1952 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Finanse miasta Poznania 1501—1648*. Promotor prof. dr Janusz Deresiewicz; recenzenci: prof. dr Stefan Ingłot (Wrocław) i prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk. Uchwała Rady Wydziału UAM z dnia 8 XI 1960 r.

Mgr Walerian Sobisiak, ur. 27 XI 1924 w Rawiczu, studiował w latach 1947—1951 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Rozwój latyfundiów biskupstwa poznańskiego od XVI do XVIII wieku*. Promotor prof. dr Janusz Deresiewicz; recenzenci: prof. dr Stefan Ingłot (Wrocław) i doc. dr Jerzy Topolski. Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 8 XI 1960 r.

Mgr Edwin Rozenkranz, ur. 2.VI 1925 r. w Czatkowy, studiował w latach 1948—1952 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Kształtowanie się i ustrój miast Pomorza Gdańskiego w średniowieczu*. Promotor prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk; recenzenci: prof. dr Gerard Labuda i doc. dr Jan Baszkiewicz (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 25 XI 1960 r.

Mgr Józef Sobkowski, ur. 19 III 1924 w Ostrowie Wlkp., studiował w latach 1945—1949 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Podmioty gospodarki uspołecznionej jako strona procesu cywilnego*. Promotor prof. dr Władysław Siedlecki; recenzenci: prof. dr Józef Górski i doc. dr Edmund Wengerek (Lublin). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 25 XI 1960 r.

Mgr Zofia Kulejewska-Topolska, ur. 25 I 1928 r. w Krzepicach, studiowała w latach 1947—1951 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskała stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Rozwój nowych miast w Wielkopolsce i ich ustrój prawny w okresie od XVI do końca XVIII wieku*. Promotor prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk; recenzenci: prof. dr Janusz Deresiewicz i doc. dr Józef Mazurkiewicz (Lublin). Uchwała Rady Wydziału Prawa z 7 XIII 1960 r.

Mgr Maciej Tadeusz Krzyżanowski, ur. 21 X 1920 r. w Tajszece, studiował w latach 1945—1948 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Sprzedaż CIF — umowa sprzedaży w handlu zamorskim*. Promotor prof. dr Józef Górski; recenzenci: prof. dr Zygmunt Nowakowski i doc. dr Jan Zieleniewski (Warszawa). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 22 XII 1960 r.

Mgr Marian Małecki, ur. 7 I 1923 r. w Poznaniu, studiował w latach 1945—1949 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy pt. *Opodatkowanie wytwórczości nieuspołecznionej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Promotor prof. dr Jan Zdzitowiecki; recenzenci: prof. dr Roch Knapowski i doc. dr Zbigniew Jaśkiewicz (Sopot). Uchwała Rady Wydziału Prawa UAM z dnia 22 XII 1960 r.

Wydział Ogólnoekonomiczny WSE w Poznaniu

Mgr Julian Boduch, ur. 3 IX 1908 r. w Kłyżu, studiował w latach 1938—1939 i 1946—1949 na Akademii Handlowej w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Przedsiębiorstwo w gospodarce socjalistycznej*. Promotor prof. dr Zbigniew Zakrzewski; recenzenci: prof. dr Stanisław Waszak i doc. dr Antoni Skowroński. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 19 XI 1960 r.

Mgr Edmund Krzymień, ur. 2 X 1908 r. w Szamotułach, studiował w latach 1928—1931 i 1932—1933 na Wydziale Prawno-Ekonomicznym sekcji ekonomicznej UP, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Miejskie stosunki mieszkaniowe w przekrojach bilansowych ze szczególnym uwzględnieniem m. Poznania*. Promotor prof. dr Stanisław Waszak; recenzenci: prof. dr Władysław Rusiński i prof. dr Maksymilian Ziomek. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 19 XI 1960 r.

Mgr Michał Bieniek, ur. 27 IX 1912 r. w Jodłówce, studiował w latach 1945—1949 na Akademii Handlowej w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Rynek włókienniczo-odzieżowy w Polsce w latach 1954—1957*. Promotor prof. dr Andrzej Grabski; recenzenci: doc. dr Stanisław Smoliński i doc. dr Jan Rachwański. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 21 XII 1960.

Mgr Bogusław Imbs, ur. 3 VII 1925 r. w Kutnie studiował w latach 1946—1950 na Akademii Handlowej w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Przemysł mleczarski w Polsce Ludowej w XV-leciu*. Promotor prof. dr Zbigniew Zakrzewski; recenzenci: doc. dr Stanisław Smoliński i doc. dr M. Majewski. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 21 XII 1960 r.

Mgr Aleksander Okuniewski, ur. 13 IV 1926 r. w Poznaniu, studiował w latach 1946—1950 na Wydziale Prawno-Ekonomicznym, sekcja ekonomiczna UP, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Statystyczne badanie struktury i rozmieszczenia sieci handlu detalicznego (na przykładzie woj. poznańskiego)*. Promotor prof. dr Stanisław Waszak; recenzenci: prof. dr Zbigniew Zakrzewski i prof. dr Maksymilian Ziomek. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 21 XII 1960 r.

Mgr Janusz Piasny, ur. 17 IV 1930 r. w Dachowej, studiował w latach 1949—1954 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych na podstawie rozprawy pt. *Spożycie ludności wiejskiej na tle przemian społeczno-gospodarczych w Polsce Ludowej w latach 1948—1958*. Promotor: prof. dr Zbigniew Zakrzewski; recenzenci: doc. dr Stanisław Smoliński i prof. dr Andrzej Grabski. Uchwała Rady Wydziału Ogólnoekonomicznego z dnia 21 XII 1960 r.

Zestawił
Dionizy Wojtkowiak